

14. Благовещенский Р. И. Британский евроскептицизм: Определение и основные факторы. *Актуальные проблемы Европы*. 2019. С. 121–145.
15. Петрович И. В. Эволюция британского евроскептицизма: от М. Тэтчер до Т. Мэй. 76-я научная конференция студентов и аспирантов Белорусского государственного университета: материалы конф. В 3-х ч. Ч. 3, Минск, 13–24 мая 2019 г. С. 611–614. URL: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/238186/1/611-614.pdf>
16. Капитонова Н. К., Романова Е. В. История внешней политики Великобритании: учеб. Москва: Международные отношения, 2016. 840 с.
17. Солодова Д. Brexit: Почему Британия хочет покинуть ЕС – Bird In Flight. URL: <https://birdinflight.com/ru/mir/20160617-brexit-2016.html>

Плешко Ирина

ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ВИХОДУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ІЗ ЄС

Анотація. *Змінюється Велика Британія, змінюється сам Європейський союз. Виклики Brexit зачіпають не тільки економічну сферу всередині Великої Британії, але й позиції країни на світовому ринку та її вплив на світові процеси. В роботі визначено, що основою Brexit стали процеси переорієнтації економічної політики щодо доходів населення Британії на внутрішній ринок.*

Ключові слова: *Brexit, Велика Британія, ЄС, наслідки Brexit.*

Abstract. *The UK is changing, the European Union is changing. The challenges of Brexit affect not only the economic sphere in the middle of the UK, but also the country's position on the world market and its impact on world processes. The paper found that Brexit was based on the process of reorientation of the UK's domestic income policy.*

Keywords: *Brexit, UK, EU, Brexit implications.*

Економіка Сполученого Королівства високо розвинена і орієнтована на світовий ринок. Це п'ята за величиною національна економіка у світі, яка вимірюється номінальним валовим внутрішнім товаром, дев'яте місце за величиною паритету купівельної спроможності, а дев'ятнадцяте місце за величиною – ВВП на душу населення, що становить 3,5 % світового ВВП.

Останній час Великобританія була десятим за величиною експортером товарів у світі та п'ятим за величиною імпортером товарів. Вона також мала другий за величиною внутрішній прямий іноземний капітал та третій за величиною зовнішній прямий іноземний капітал. Великобританія є однією з найбільш глобалізованих економік, і вона складається з економік Англії, Шотландії, Уельсу та Північної Ірландії, а також заморських територій.

При цьому, за словами визнаних у світі експертів, економіка Британії офіційно відмовилася від своєї претензії бути п'ятою за впливовістю країною світу. І це є основний наслідок внутрішньої неполітичної кампанії із забезпечення росту рівня доходів населення всередині країни та Brexit.

Підтвердженням політики забезпечення населення є те, що споживчі витрати всередині країни зростали з 2012 р. і досягли історичного максимуму з 1955 р. в четвертому кварталі 2019 р. – 342 млрд фунтів стерлінгів, та в першому кварталі 2020 р. трохи зменшилися до 341 млрд, згідно з прогнозом [1].

Водночас середні доходи населення також б'ють історичні рекорди – останні п'ять років щорічно зростає ця сума з максимуму у 1960 р.

На підтвердження такої політики є згортання участі Британії у політичних проєктах партнерів у світі, а також поточних інвестиційних проєктів з країнами ЄС та зростання долі Північної Америки – США та Канади. Але при цьому Велика Британія залишається «великим» економічним партнером ЄС, навіть за факту Brexit.

Констатуємо, що розмови про Brexit активізували переорієнтацію економічної політики щодо доходів населення, його споживання та інвестиційної політики у світі з глобального на національний, що створює підвалини сталого, проте незначного (порівняно з ЄС) подальшого зростання. Тож зовнішньополітична активність стала заручником внутрішніх економічних інтересів.

Велика Британія більше залежить від ЄС, оскільки 12,6 % ВВП Великобританії пов'язано з експортом до ЄС, лише 3,1 % ВВП серед інших 27 держав-членів пов'язане з експортом до Великобританії. ЄС є місцем призначення 44 % експорту Великобританії та 60 % загальної торгівлі Великобританії покривається членством в ЄС, пільговим доступом, який він надає 53 ринкам за межами ЄС. Якщо ТТІР та інші поточні переговори досягнуть успіху, ця цифра впливу може зрости до 85 % [2].

Великобританія – це економіка послуг, в якій сектор послуг становить майже 80 % своєї економіки. Євросоюз є одним із найбільших партнерів з 36 % загального експорту Великобританії в ЄС.

Великобританія також є провідним місцем призначення прямих іноземних інвестицій із ЄС, оскільки об'єднує англomовний та відносно гнучкий ринок праці з безперешкодним доступом до єдиного ринку ЄС. Розмір ринку є основним визначальним чинником розміру потоків прямих іноземних інвестицій, а членство в ЄС розширює ринок Великобританії. Бар'єри, що мають значення для інвесторів у конкурентоспроможній сучасній економіці, – це не тарифи, а нетарифні бар'єри, такі як розбіжності національних стандартів та правил. Єдиний ринок ЄС забезпечує рівні умови, замінюючи 28 наборів правил єдиною книгою правил та вільним доступом до 500 мільйонів клієнтів для компаній, що працюють з нею. За межами ЄС Великобританія, швидше за все, втратить повний доступ до єдиного ринку, зробить його менш привабливим місцем для компаній, які хотіли б використати його як базу для своїх інвестицій на ринок ЄС [2].

Велика Британія більше імпортує з ЄС, ніж експортує, та не так залежна від цього експорту, ніж країни ЄС. У 2018 р. ВВП Великої Британії відносився до експорту на рівні близько 30 %, водночас цей показник для європейської спільноти – 44,7 %. Навіть на основі цього показника торговельна війна між Великою Британією і ЕС може мати різні сценарії. І хоча Велика Британія внаслідок Brexit має стати більш сильною та незалежною, проте в більшості випадків це має стосуватися товарних ринків.

Проблема полягає у специфіці Великої Британії, яка багато років залишалася для Європи фінансовим центром, проте після Brexit ведення банківського та особливо страхового бізнесу в цій країні стало менш

привабливим, і тому ряд страховиків та банкірів почали переносити свої філії на континент, а окремі європейські фінансові холдинги почали згортати свою діяльність у Великій Британії. Цей фактор трохи компенсував переваги Великої Британії у торговельній війні. І зараз сторони приблизно рівні у своїх можливостях [3].

Учасники кампанії Bvexit стверджують, що торговельний профіцит ЄС з Великобританією є досягненням для вільного життя. Однак це ігнорує той факт, що, хоча експорт Великобританії до ЄС становить 44 % загального експорту Великобританії, в середньому інші 27 держав-членів експортують лише 7 % загального експорту до ЄС.

Згідно з даними Центру європейських реформ, половину позитивного торгового балансу ЄС з Великобританією нараховують лише дві держави-члени: Німеччина та Нідерланди. Більшість держав-членів ЄС не мають значного торгового профіциту з Великобританією, а деякі з них мають дефіцит. Крім того, ЄС має лише торговельний профіцит на основі експорту товарів, але торговельний дефіцит у розмірі 10,3 млрд фунтів стерлінгів на послуги. Отже, доступ до товарів ЄС не буде таким серйозним, як доступ Великобританії до послуг, що належить до набагато меншої частки загальної торгівлі ЄС [2].

31 січня 2020 р. в 23:00 за Лондоном Великобританія залишила ЄС.

Оглядаючи та оцінюючи різноманітні звіти та аналізи, очевидно, що вихід з боку Великої Британії з ЄС несе великі економічні та політичні витрати. Це також зменшить положення Великобританії у світі та її здатність впливати на міжнародні події, які найбільше впливають на неї. Очевидно також, що жодні з альтернативних відносин із ЄС не є вигідними, порівняно з членством в ЄС. З цих причин ми дійшли висновку, що вихід з ЄС стане історичною помилкою найважливіших масштабів, її наслідки будуть відчуватися різко у короткостроковій перспективі та мати довготривалі наслідки для Великої Британії протягом багатьох наступних років [2].

Варто зауважити, що конфлікт між ЄС та Великою Британією не має рис звичайного торгового конфлікту. Відразу ж після Bvexit планується підписання торговельної угоди між Великою Британією та США, як запевняє Дональд Трамп. Проте Європа може стати навіть ближче, ніж раніше. Зараз у зовнішній торгівлі Великої Британії на США припадає всього 18 % експорту і 11 % імпорту, частка ж Євросоюзу в рази вище: 45 % та 53 % відповідно. До того ж британцям набагато легше домовитися з Брюсселем, оскільки бізнес в цих країнах оперує єдиними правилами та регуляторними вимогами, що є важливою умовою для безперешкодної торгівлі.

Зауважимо, що Європейська унія та Британія суттєво змінюються. В світі відбуваються пошуки рішень на виклики Bvexit. В результаті має змінитися Всесвітня торговельна організація СОТ зі своїми регуляціями. Зростає напруга у протистоянні США та Китаю, Японії та Південної Кореї, Європейського Союзу та США. Глобалізується світова економіка. Змінюється архітектура світу фінансів через запровадження нових технологій. Змінюється світова логістика постачання енергоносіїв [3].

Джерела та література

1. United Kingdom Consumer Spending. 1955–2019 Data and 2020–2022 Forecast. URL: <https://tradingeconomics.com/united-kingdom/consumer-spending>
2. The consequences of a British exit from the European Union. URL: https://europeanmovement.eu/wp-content/uploads/2016/05/EMI_16_PolicyPosition_Brexit_17_VIEW_FINAL.pdf
3. Торговельні війни сучасності та їх вплив на економічне зростання і розвиток у світі та Україні / наук. ред. В. Юрчишин. Київ: Заповіт, 2019. 190 с.

Viktor Savinok

GERMANY'S FOREIGN POLICY TOWARD RUSSIA IN THE COALITION AGREEMENT OF 19th LEGISLATIVE PERIOD OF THE BUNDESTAG

***Abstract.** The paper contributes to contemporary debate on the issue of coalition governance in Germany's foreign policy. It explores to which extent the provisions of the current coalition agreement between Christian Democratic Union, Christian Social Union and the Social Democratic Party on Germany's policy toward Russian Federation were shaped by each of the sides.*

***Keywords:** Germany, foreign policy, coalition, Russia.*

Incumbent Germany's federal government of the Christian Democratic Union (CDU), Christian Social Union (CSU) and the Social Democratic Party of Germany (SPD) assumed office on March 14, 2018 [1]. *Coalition agreement between the CDU, CSU and SPD for the 19th legislative period of the Bundestag* provides framework for foreign political activities of current cabinet of the «grand coalition» under Angela Merkel [2].

Generally, the coalition agreement includes three major chapters, related to the foreign policy of Germany. Among them chapter 1 concerning the Federal Republic's policy in the European Union (EU), chapter 9 on Germany's migration policy, and chapter 12 named «Germany's responsibility for peace, liberty and security in the world». The last chapter includes a section on bilateral and regional cooperation in Europe and in the world. This part of the coalition agreement contains a separate paragraph related to the Federal Republic's foreign policy toward Russia.

However, yet in the introduction to the first chapter of the coalition agreement, related to Germany's policy in the EU, there is a reference to the Russian Federation. The parties that concluded the document, mentioned Russian policy in Europe as one of the challenges for the Union and as one of the reasons why the Federal Republic aims to contribute to strengthening of the EU [2, 6].

Mentioned chapter on Germany's responsibility in the world contains further points on foreign policy toward Russia. The paragraph devoted to the Federal Republic's engagement within the NATO, OSCE and the Council of Europe contains a reference on renewal of consultations in the NATO-Russia Council. The coalition parties welcome this step and consider the Council as an instrument of confidence building and reduction of conflict potential [2, 148]. However, a